

NORD-ESTUL BANATULUI ÎN PERIOADA CONFRUNTĂRII POLITICE (1944-1947)

DUMITRU TOMONI*

Actul de la 23 august 1944 a grăbit în mod evident sfârșitul războiului și a marcat profund și indubitabil evoluția ulterioară a României.

În trecerea silită a societății românești de la autoritarism la totalitarism nord-estul Banatului a cunoscut – ca și întreaga țară – o perioadă grea.

În Făget, prima reacție față de decizia României de a întoarce armele împotriva Germaniei hitleriste, a venit din partea populației de origine etnică maghiară, mai ales din partea tineretului maghiar. O notă informativă a Postului de Jandarmi Făget, prezenta o stare de dezorientare în rândul acestei populații¹. De teama unor eventuale măsuri represive, aceasta se orientează spre organizația comunistă din localitate, considerând că doar venirea la conducerea țării a unui guvern comunist nu i-ar afecta situația. O altă notă informativă arăta că în Făget, tineretul maghiar purta la butoniera hainei insigna cu secera și ciocanul și își arăta deschis disponibilitatea de a pune umărul la organizarea partidului comunist².

Armistițiul încheiat cu Națiunile Unite la 12 septembrie 1944 a produs îngrijorare și în nord-estul Banatului. Locuitorii întorși de pe frontul de răsărit, care fie că au fost lăsați la vatră, fie că se aflau în trecere spre frontul din Ungaria, au povestit despre comportamentul armatei sovietice. Potrivit notelor informative, populația zonei se temea că, odată invadată țara de trupele rusești, se va impune un guvern comunist³.

În scurt timp și populația din nord-estul Banatului se va confrunta cu abuzurile, teroarea și samavolniciile armatei sovietice, în trecere prin zonă. Populația a fost obligată să sape tranșee pe lângă șoseaua națională Făget-Lugoj, să aprovizioneze cu lemne de foc și alimente unitatea sovietică staționată la Dumbrava, să transporte un spital rusesc de la Făget la Lipova și trupe sovietice de la Dumbrava la Arad⁴. Soldații sovietici devastau și terorizau satele, luând cu

* Profesor doctor la Liceul din orașul Făget, județul Timiș.

1. Direcția județeană Timiș a arhivelor Naționale, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 83/1944, f. 69 (în continuare DJTAN). Vezi și Aurelian D. Stoica, Constantin C. Gomboș, *Jertfă pentru țară. Din cronică luptelor pentru apărarea Banatului, august-septembrie 1944*, Timișoara, Edit. Helicon, 1997, p. 121.

2. DJTAN, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 83/1944, f. 70.

3. *Ibidem*, dosar 16/1944, f. 87.

4. *Ibidem*, *Fond Pretura Plășii Făget*, dosar 8/1945, f. 49-54.

forța, fără nici o formă legală cai, oi, vite, căruțe, alimente, ținută, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte. Aceste abuzuri l-au determinat pe șeful organizației PCR din Făget să solicite sprijinul comandantului trupelor staționate în Dumbrava pentru a restabili ordinea și liniștea. "De circa două săptămâni comuna Făget, cât și jurul stau sub teroarea unor indivizi îmbrăcați în uniformă militară rusă, dedându-se la jafuri, terorizări, scandaluri, etc. Refuz să admit că spectacolul ce ni se oferă este caracteristic unei armate glorioase ca cea rusească"⁵, consemna liderul comunist la sfârșitul lunii septembrie 1944. Numai în ultima săptămână a lunii septembrie s-au ridicat din Sintești și Temerești, fără forme legale, bunuri în valoare de 1.481.300 lei⁶, iar de la Băsești, în valoare de 667.000 lei. În toamna anului 1944 a fost spartă casa de bani de la Ocolul Silvic Coșava, furându-se suma de 720.000 lei. În același timp, militarii sovietici au furat o cantitate însemnată de spirt de la Fabrica de oțet din Margina. La 10 octombrie 1944, ostași sovietici aflați în stare de ebrietate au dezarmat, pe traseul Coșava-Margina, un soldat român aflat în misiune⁸.

Autoritățile locale s-au confruntat cu cereri repetate de încartiruire a militarilor sovietici. La mijlocul lunii decembrie 1944, au fost încartiruiți la Făget, în localul Percepției (acatualul sediu al Judecătoriei) 500 soldați și ofițeri sovietici. Peste o săptămână vor solicita spațiu de cazare alți 500 de militari ruși⁹.

Deosebit de împovărătoare pentru populație au fost rechizițiile de animale efectuate în contul Convenției de Armistițiu. Primul lot de 50 de vite s-a predat Centrului de colectare Făget, la sfârșitul lunii noiembrie 1944¹⁰. La 21 ianuarie 1945, Prefectul județului Severin cerea, prin preotul Ion Gașpar din Făget, să constituie în fiecare comună câte o comisie compusă din primar, notar și șef de post, care va umbla din casă în casă și va ridica toți porcii în greutate de peste 60 kg. Nerespectarea acestei dispoziții, se preciza în continuare, se consideră sabotaj față de Convenția de Armistițiu și se sancționează ca atare¹¹. Astfel de ordine se vor da în tot cursul anului 1945. La 26 ianuarie, se cerea Preturii Făget un nou lot de vite ce urma să se predea în termen de 3 zile și astfel de solicitări deveneau tot mai frecvente. În ciuda faptului că populația era tot mai săracă, pretențiile rușilor creșteau. La 1 februarie, prim-pretorul din Făget, era înștiințat că trebuie să predea armatei sovietice un număr de 200 de vite mari și asta în ciuda faptului că nu peste mult timp începeau lucrările agricole de primăvară¹². S-a mers atât de departe cu rechizițiile de vite încât, dacă nu mai existau vite într-o localitate, locuitorii erau obligați să le cumpere de pe piață și apoi să le predea în contul Convenției de Armistițiu. Pentru întreținerea vitelor în octombrie

5. *Ibidem*, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 54/1945-1946, f. 28.

6. *Ibidem*, *Fond Prefectura Severin*, dosar 5/1945, f. 10.

7. *Ibidem*, dosar 6/1944-1945, nepaginat.

8. Vasile Râmneanțu, *Aspecte ale vieții economice și politice din județul Severin în perioada 1944-1946*, în "Analele Banatului", Serie nouă, Arheologie-Istorie, vol. V, Timișoara, 1997, p. 431.

9. DJTAN, *Fond Prefectura Severin*, dosar 7/1945, f. 13.

10. *Ibidem*, *Fond Pretura Plășii Făget*, dosar 8/1944, f. 146.

11. *Ibidem*, f. 84.

12. *Ibidem*, f. 68.

1945, se cereau mari cantități de fân: 7075 kg din Făget, 4450 kg din Bichigi, 160 kg din Băsești, 880 kg din Bătești etc.

Pe lângă rechizițiile de animale, populația era obligată să predea și alte produse din gospodăria proprie. Printr-un ordin special, la 30 mai 1945, Pretura Făget era înștiințată că are obligația să predea o cantitate de 1200 kg de unt, întregul județ trebuind să predea până la sfârșitul lunii iunie 11 tone unt pentru armata sovietică¹⁴. Aceste obligații vor continua și după sfârșitul celui de-al doilea război mondial, pentru că o parte dintre militarii sovietici au rămas în țară ca trupe de ocupație. Astfel, în august 1945, Primăria Făget a asigurat 65 de paturi complete pentru Spitalul militar sovietic din Lugoj¹⁵.

Pentru desfășurarea acțiunilor de rechiziționare erau mobilizate toate autoritățile locale, folosindu-se și forța dacă era nevoie. În zilele dinainte fixate, posturile de jandarmi întrerupeau orice activitate, șeful de post și toți jandarmi punându-se la dispoziția Comisiei de rechiziționare. Trebuie menționat faptul că cei ce nu-și predau cotele pentru Convenția de Armistițiu, erau considerați sabotori și deferiți justiției.

La Făget, locuitorii de origine germană înscriși în Grupul Etnic German au fost internați în Lagărul de la Târgu-Jiu sau mobilizați pentru muncă forțată în URSS¹⁶.

Rechizițiile efectuate în contul Convenției de Armistițiu, lipsa de pe piață și din prăvălii a articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte, salariile mici plătite funcționarilor, precum și seceta din vara anului 1945, au produs profunde nemulțumiri și în nord-estul Banatului. La această stare de nemulțumire a contribuit și specula generalizată ce a dus la îmbogățirea comercianților din zonă. Într-un raport al sectorului de jandarmi Făget se arată că oamenii "au devenit neascultători și recalcitranți, nu respectă legile, înfruntând astfel prestigiul autorităților"¹⁷. Și mai dificilă era situația familiilor din rândul cărora s-au înregistrat morți, dispăruți sau invalizi.

Anul 1945 a fost agitat și din punct de vedere politic. Majoritatea făgețenilor continuau să susțină vechile partide: Partidul Național Liberal și Partidul Național Liberal - Tătărescu.

După 23 august 1944, s-a declanșat și în nord-estul Banatului o intensă acțiune de urmărire și supraveghere a mișcării legionare. Deși după rebeliunea legionară din ianuarie 1941, când s-au făcut arestări și în rândul legionarilor din Făget, nu s-au mai consemnat acțiuni publice ale legionarilor din zonă, ei erau considerați principalii dușmani ai noului regim. Potrivit rapoartelor prezentate de Legiunea de Jandarmi Severin, în plasa Făget mișcarea legionară avusese 432 aderenți, 137 activând în cadrul Sectorului legionar Făget.

Pentru a se sustrage unor eventuale măsuri punitive și de represiune, dar și din fler politic, unii foști legionari au intrat în partidul comunist.

13. *Ibidem*, f. 236.

14. *Ibidem*, f. 92.

15. *Ibidem*, dosar 9/1945, f. 25.

16. *Ibidem*, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 54/1945-1946, f. 90.

17. *Ibidem*, dosar 64/1946, f. 60.

Încurajați de evoluția evenimentelor interne și internaționale, comuniști făgețeni se reorganizează. Pentru că a luat atitudine față de abuzurile rușilor și ale noilor autorități organizatorul comuniștilor, Ștefan Constantinescu, va fi exclus din partid: "Se începe confiscarea bicicletelor, automobilelor, intrarea în gospodăriile burghezilor după alimente cu forța, petrol, motorină, denunțuri la sovietici. Asistăm la un desmăț, cu caracter terorist care provoacă groază în inimile celor mai mulți locuitori și disprețul flegmatic al celor puțini"¹⁹. Același lider local protestează pentru că decorarea sediului partidului "se face numai în roșu, se arborează două drapele sovietice, portretul lui Stalin și Marx"²⁰. După excluderea lui Ștefan Constantinescu, conducerea partidului va fi preluată de către Ghița Menessy – de profesie medic – refugiată din Basarabia, o adevărată Ana Pauker a Făgetului.

În ceea ce privește numărul comuniștilor, acesta s-a menținut destul de mic în anul 1945. Astfel în Făget erau înscriși în partid 10 membri, în Băsești nici unul, în Răchita 11, în Dumbrava 78. Un raport al postului de jandarmi Făget arăta că majoritatea preoților și învățătorilor de pe raza acestui post simpatizau cu P. N. T. Maniu și P. N. L. Brătianu²¹. În privința structurii sociale și naționale a partidului, rapoartele oficiale evidențiază faptul că alături de elemente minoritare și foști legionari, au intrat în PCR o serie de oameni foarte săraci, cu o pregătire profesională minimă, sau cu o moralitate discutabilă. În Bunea Mare, comitetul local PCR era format din "derbedeii satului, care săvârșeau numeroase abuzuri". Un comportament asemănător aveau și tinerii comuniști din Făget, care lansau și zvonuri că jandarmeria va fi desființată, ordinea publică urmând a fi asigurată de către comuniști și de către membrii Diviziei "Tudor Vladimirescu"²². În ciuda numărului redus de membri, exista teama față de posibilitatea venirii comuniștilor la putere. Nu întâmplător, în toamna anului 1944, comandatul Legiunii de Jandarmi Severin cerea Secției de Jandarmi din Făget să ardă imediat arhiva legată de problema comunistă²³.

Și la Făget în mișcarea sindicală pătrund tot mai mulți comuniști, chiar foști legionari convertiți la marxism, astfel că sindicatul începe să facă tot mai mult o politică comunistă. Programul sindicatului avea un pronunțat caracter politic de inspirație comunistă: confiscarea averilor, promovarea ateismului, proclamarea republicii etc²⁴. La Făget mișcarea sindicală s-a reorganizat în vara anului 1945 prin înființarea, la 10 august 1945, a unei secții a sindicatelor salariaților publici. Secția cuprindea 24 de grupe sindicale din Făget și din 14 comune ce făceau parte din plasa Făget.

După instalarea guvernului condus de dr. Petru Groza și încetarea războiului, s-a declanșat un alt război mult mai nimicitor, împotriva spiritualității românești, războiul pentru comunizarea României. Acest război a făcut victime și printre făgețeni, unii pierzându-și viața – cazul cel mai cunoscut fiind cel al fostului senator Victor Feneșiu, mort în închisorile comuniste – alții speranțele,

18. *Ibidem*, dosar 55/1946, f. 3.

19. *Ibidem*, dosar 54/1945-1946, f. 180.

20. *Ibidem*.

21. Vasile Râmneanțu, *op. cit.*, p. 432.

22. *Ibidem*, p. 434.

23. DJTAN, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 95/1944, f. 285.

24. *Ibidem*, dosar 54/1945-1946, f. 180.

identitatea sau verticalitatea umană. În cadrul Preturii plășii Făget s-a constituit un Consiliu Politic de plasă, format din reprezentanții locali ai partidelor și organizațiilor componente ale Frontului Național Democrat: P.C.R., P.S.D., P.N.L. - Tătărescu, Frontul Pulgarilor, Uniunea Patrioților și Sindicatelor Unite. În prima ședință s-a discutat problema epurării funcționarilor publici pe criterii politice²⁵. Asistăm și în plasa Făget la o creștere rapidă a numărului comuniștilor, așa cum rezultă și din tabelul alăturat²⁶.

Data	nr. membri	Muncitori	țărani	mici meseriași	intelectuali	funcționari	bărbați	femei	români	maghiari	evrei	altele naț.
febr. 1946	484	123	279	70	7	5	381	103	249	227	6	2
dec. 1946	749	168	545	-	7	29	562	187	461	272	8	7
febr. 1947	805	178	586	1	9	3	609	196	515	274	8	8

Într-un an, numărul membrilor P.C.R. aproape s-a dublat. În ceea ce privește structura socială, majoritatea o formau țăranii, dovedindu-se mult mai creduli față de sloganele comuniste. Și în plasa Făget intelectualii manifestau serioase rezerve față de ideologia marxistă. Dacă, imediat după 23 august 1944, marea majoritate a comuniștilor proveneau din rândul populației de origine maghiară și evreiască, la începutul anului 1947 majoritatea o formau românii.

Paralel cu creșterea numerică se constată și o intensificare a acțiunilor politice întreprinse de comuniștii făgețeni. O primă ieșire la rampă s-a consumat în ziua de 4 august 1946, când la Făget au avut loc alegeri pentru primar²⁷. Candidații erau Dragomir Traian, din partea Partidului Național Liberal - Gh. Tătărescu și Coman Nicolae, din partea Partidului Comunist. Deși în această perioadă ambele partide făceau parte din Blocul Partidelor Democratice, comuniștii făgețeni au încercat să-și impună un candidat propriu. Și asta în ciuda faptului că P.N.L. - Tătărescu avea cea mai mare influență în nord-estul Banatului, datorită prestigiului de care se bucură senatorul Victor Feneșiu, membru marcant al acestui partid. Victoria categorică a candidatului liberal a provocat reacția violentă a comuniștilor făgețeni, soldată cu rănirea mai multor persoane și cu intervenția forțelor de ordine. Cazul a fost adus la cunoștința Biroului Politic al Blocului Partidelor Democratice.

Frământările politice evidente și la Făget reflectau încercarea comuniștilor de a da un nou curs vieții politice, dar nimeni nu anticipa lichidarea în totalitate a forțelor democratice. Acest lucru este evident și din activitatea Consiliului comunal, care la 16 august 1946 aproba ridicarea unei cruci memoriale de lângă fântâna arteziană situată pe drumul spre Bichigi și conferirea titlului de cetățean de onoare cunoscutului fruntaș liberal Alexandru Alexandrini pentru sprijinul constant acordat Făgetului în perioada interbelică²⁸.

Indiscutabil, evenimentul cel mai important al anului 1946 a fost marcat de alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946. Forțele politice angajate în dis-

25. *Ibidem*, *Fond Pretura Plășii Făget*, dosar 2/1945, f. 10.

26. *Ibidem*, *Fond Comitetul Regional PCR-Banat 1944-1947*, dosar 26/1945, f. 35.

27. Dumitru Tomoni, *Acțiuni anticomuniste la Făget*, în "Făgeteanul", an II, nr. 12, iunie 1997, p. 5.

28. DJTAN, *Fond Pretura Plășii Făget*, dosar 3/1946, f. 11.

puta electorală erau conștiente că alegerile acestea se deosebeau de cele din trecut prin faptul că nu-și propuneau o simplă schimbare de guvern, ci vizau schimbări în întregul sistem economic, social și politic.

La 17 mai 1946 s-a constituit Blocul Partidelor Democratice. Convinși că nu sunt populari în țară, comuniștii știau că "tovarășii de drum" erau indispensabili pentru câștigarea încrederii electoratului. Și în nord-estul Banatului se folosește aceeași tactică, mizându-se pe influența P.N.L. - Tătărescu și în special a senatorului Victor Feneșiu. Potrivit rapoartelor permanente înaintate de posturile de jandarmi Legiunii de Jandarmi Severin, o influență destul de mare în zona Făgetului o avea Frontul Plugarilor, organizat de Ioan Șerban, președintele organizației județene Severin, ajuns deputat în urma acestor alegeri²⁹.

Făgetul devine centrul de coordonare a campaniei electorale din întreaga zonă. Consiliul politic al plășii Făget, format din câte doi reprezentanți ai fiecărui partid din B.P.D. și condus de prim-pretorul Ion Gașpar, dirija desfășurarea campaniei electorale. Se folosea întreaga recuzită electorală: broșuri, afișe, diagrame, lozinci, caricaturi, fluturași. Până în anii '70 pe ziduri sau pe garduri se putea citi lozincă "Votați Soarele", care era semnul coaliției B.P.D. Echipe de propagandiști pleacă din Făget și colindă toate satele. Se apelează și la unele personalități cunoscute în zonă, cum au fost compozitorul Filaret Barbu și publicistul Ion Clopoțel³⁰.

Pentru că recolta anului 1946 a fost foarte slabă, 70% din grâul și 28% din porumbul unei recolte medii³¹, autoritățile locale subordonate în totalitate propagandei comuniste au luat măsuri pentru aprovizionarea populației, cumpărându-se produse de strictă necesitate. Aceleași autorități au împiedicat orice manifestare organizată a partidelor din opoziție. Nu au putut însă opri manifestările spontane de revoltă împotriva propagandei B.P.D. și a guvernului Petru Groza. Astfel, în comuna Bunea Mare au fost rupte toate afișele B.P.D. și au fost sparte geamurile de la sala unde se țineau ședințele acestuia. Cu ocazia sărbătorii "Rugii" s-a strigat "Jos guvernul Petru Groza, trăiască Iuliu Maniu!"³².

În zilele premergătoare alegerilor, propaganda alegerilor, propaganda contra opoziției s-a intensificat. În noaptea de 12 noiembrie 1946, în întreg județul Severin au fost efectuate percheziții la domiciliile conducătorilor național-țărăniști și național-liberali³³. Și la Făget au fost urmăritți funcționarii, intelectualii cu vederi anticomuniste, au fost rupte afișele electorale ale opoziției, iar unii simpatizanți ai opoziției nu au fost trecuți pe listele electorale sau nu au primit cărțile de alegători.

Comuniștii știau că alegerile trebuie câștigate cu orice preț și nu se sfiau să declare public acest lucru. Într-o adunare ținută la Birchiș, secretarul organizației județene P.C.R. Severin arăta: "Noi suntem aleșii poporului rus și ca atare vom face ce vom voi... vom face alegeri când vom voi și cum vom voi. Vom pune două urne, una guvernamentală și una a opoziției și vom sta lângă ele pentru a vedea pe cel care va vota contra că de aceștia ne vom curăța indiferent dacă vor fi unu sau două milioane de oameni!"³⁴.

29. *Ibidem*, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 57/1946, f. 22.

30. *Ibidem*, f. 29.

31. Nicoleta Franck, *O înfrângere în victorie*, București, Edit. Humanitas, 1992, p. 263.

32. DJTAN, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 47/1946, f. 56.

33. Vasile Râmneamțu, *op. cit.*, p. 440.

34. DJTAN, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 36/1946, f. 169.

Prin asemenea metode și multe altele inclusiv, măsluirea rezultatelor, comuniștii au câștigat alegerile și în zona Făgetului. Chiar dacă în urma acestor alegeri județul Severin urma să fie reprezentat în parlament de oameni care nu aveau nici o legătură cu partidul comunist, mai mult, unii devenind chiar victime ale comunismului, adevărații câștigători ai alegerilor au fost comuniștii, pentru că doar ei au putut să-și impună voința în Parlamentul rezultat în urma alegerilor din 19 noiembrie 1946³⁵.

Alegerile au marcat începutul unei noi etape în comunizarea țării. Autoritățile, încurajate de rezultatele obținute, au început o prigoană fâțișă împotriva oricărei forme de opoziție. Legiunea de jandarmi Lugoj a primit dispoziții clare de a întocmi tabele nominale cu cei care s-au manifestat împotriva guvernului. Erau trecuți în aceste tabele toți cei care au participat la campania electorală de parte a opoziției: candidați, delegați la secțiile de votare, membri în echipele de propagandă, membrii în comitetele de conducere a partidelor de opoziție, oratori la întrunirile antiguvernamentale etc³⁶. Printre primii trecuți pe aceste liste s-au numărat directorul școlii din Margina, Gheorghe Dragotoiu pentru că acceptase să fie delegat al opoziției la secția din Margina și învățătorul Ioan Tănășciuc din Bucovăț. Raportul cerea Comandamentului Unic Regional Timișoara mutarea disciplinară a celor doi dascăli³⁷.

Și anul 1947 a fost un an secetos, cu o recoltă slabă. Era absolut normal să existe mari nemulțumiri și în rândul populației din zona Făgetului, chiar dacă acestea puteau fi făcute publice din ce în ce mai greu. În primăvara anului 1947, autoritățile locale raportau starea de nemulțumire a locuitorilor din Povergina, Brănești, Zolt și Fârdea, care, terminându-și rezervele de alimente erau obligați să lucreze cu ziua primind o sumă echivalentă cu prețul unei pâini de un kilogram (300.000 lei)³⁸. Aceiași locuitori erau nemulțumiți față de prețurile mari practicate pe piața Făgetului, datorită necombaterii speculei în condițiile în care mulți refugiați din Moldova primeau de la stat ajutor bănesc și plăteau fără negociere. În noaptea de 15 august 1947, s-a anunțat stabilizarea monetară. A doua zi făgețenii se trezesc și ei fără nici un ban. Biletele de bancă și monezile nu mai aveau nici o valoare, devizele străine și aurul trebuind depuse la Banca Națională, cei care le-ar fi păstrat riscând pedepse foarte grave prevăzute în legea sabotajului economic. Locul fluturașilor electorali – ce vesteau o eră a bunăstării – purtați de vânt pe străzile Făgetului cu doar câteva luni în urmă, va fi luat de bancnotele devenite simple petece de hârtie.

În plasa Făget s-au constituit 4 centre de schimb la Făget, Dumbrava, Gladna-Română și Bujor³⁹.

Cu toată teroarea dezlănțuită și generalizată, nemulțumirile față de o asemenea stare de lucruri nu pot fi însă oprite. La începutul anului 1947, s-a furat drapelul roșu ce era arborat la sediul partidului comunist din Făget⁴⁰. Spre dis-

35. În județul Severin au fost aleși 8 deputați: Victor Feneșiu, Alexandru Alexandrini, Emil Ghilezan, Constantin C. Giurescu, Bujor Popovici, Maria Rosetti, Traian Săvulescu și Ioan Seșban.

36. DJTAN, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 65/1946, f. 3.

37. *Ibidem*, f. 7-8.

38. *Ibidem*, dosar 16/1947, f. 3.

39. *Ibidem*, *Fond Pretura Plășii Făget*, dosar 1/1947, f. 31.

40. Dumitru Tomoni, *Acțiuni anticomuniste la Făget (I)*, în "Făgețeanul", an III, nr. 9, martie 1997, p. 3.

perarea autorităților locale, nu era pentru prima dată când făgețenii recurgeau la o asemenea formă de "simpatie" față de comuniști. În ziua de 10 august 1947, cu ocazia unei adunări a organizației Frontului Plugarilor din comuna Bichigi, s-a manifestat ostilitate față de guvernul dr. Petru Groza și speranța că "în curând vor veni englezi și americani și toți foștii groziști vor fi puși la zid"⁴¹.

Din păcate pentru destinul României, asemenea speranțe manifestate de majoritatea românilor s-au dovedit a fi iluzori. La 30 decembrie 1947, regele Mihai a fost silit să abdice. Înlăturarea monarhiei marca preluarea întregii puteri politice de către comuniști, care vor trasa o nouă direcție de dezvoltare impusă de URSS, cu totul străină spiritului democratic al poporului român.

Prin grija comuniștilor, aceste evenimente au ecou imediat și la Făget. În seara zilei de 30 decembrie 1947, a fost convocată o ședință specială la sediul P.C.R. din plasa Făget, unde au fost invitați și "prieteni" din Frontul Plugarilor pentru a asculta comunicatul oficial difuzat prin postul de radio. Ședința "s-a transformat astfel într-o mare adunare unde au luat cuvântul reprezentanții partidului și frontului" și "s-au trimis telegrame ovaționale Prezidiului"⁴² [Prezidiul Republicii Populare Române – D.T.] A doua zi, activiștii de partid au afișat peste tot lozinci "mobilizatoare". În noaptea de Revelion, Clubul Sportiv Muncitoresc din Făget a organizat un bal special pentru a sărbători evenimentul, iar în ziua de 1 ianuarie 1948, organizația locală MADOSZ a ținut o ședință festivă. La ambele manifestări au participat reprezentații de frunte ai comuniștilor locali, care nu au pierdut nici un moment pentru a înfiera cu ură proletară instituția monarhiei. Astfel de manifestări au organizat toate formațiunile politice aflate sub controlul comuniștilor, iar Biroul P.C.R. a hotărât organizarea unor mitinguri pe tot cuprinsul plășii "pentru a arăta criminalitatea monarhiei"⁴³.

Într-adevăr, în ziua de 6 ianuarie, s-au făcut adunări populare în 23 din cele 24 de comune ce făceau parte din plasa Făget. Populația a fost mobilizată cu forța de activiștii trimiși pentru a condamna monarhia și a vorbi despre averile regelui. În final, s-au trimis telegrame și moțiuni, Consiliului de Miniștri și Prezidiului Republicii Populare Române.

Documentele vremii atestă faptul că în nord-estul Banatului, ca și în întreaga țară au avut loc mutații importante, confruntări politice, care au vizat – în ultimă instanță – impunerea unui nou regim politic, după modelul celui existent în Uniunea Sovietică.

41. DJTAN, *Fond Legiunea de Jandarmi Severin*, dosar 62/1947, f. 7.

42. *Ibidem*, *Fond Comitetul județean P.M.R. Severin 1948-1950*, dosar 108/1948, f. 1.

43. *Ibidem*.